

KIYIM LOYIHALASH JARAYONIDA O'QUVCHILARDA BADIY-ESTETIK DIDNI SHAKLLANTIRISH

Madrahimova Xalimaxon Jo'rabekovna

*Nizomiy nomidagi O'zMPU Professional ta'lim va san'at fakulteti
"Texnologik ta'lim" yo'nalishi 1-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada kiyim loyihalash jarayonida o'quvchi-talabalarning badiiy-estetik didini shakllantirishning pedagogik va psixologik asoslari tahlil qilinadi. Dizayn ta'limida estetik tarbiyaning o'rni, ranglar uyg'unligi, shakl va mazmun mutanosibligi orqali talabalarning ijodiy qobiliyatlarini oshirish usullari yoritilgan. Maqola texnologik ta'lim yo'nalishi talabalari uchun kiyim yaratishda nafaqat texnik mukammallik, balki yuksak badiiy didning ahamiyatini ko'rsatib beradi.

Kirish so'zlar: *Badiiy-estetik did, kiyim loyihalash, dizayn, estetika, texnologik ta'lim, ijodiy tafakkur*

Annotatsion: This article analyzes the pedagogical and psychological foundations of developing the artistic and aesthetic taste of students during the clothing design process. It highlights the role of aesthetic education in design pedagogy and discusses methods for enhancing students' creative abilities through color harmony and the balance of form and content. The article emphasizes that for students in the field of technological education, achieving high artistic taste is as crucial as technical perfection in clothing construction.

Keywords: Artistic-aesthetic taste, clothing design, design, aesthetics, technological education, creative thinking

Kiyim — bu insonning moddiy ehtiyojini qondiruvchi buyum bo'lish bilan birga, uning ichki dunyosi, madaniyati va didini aks ettiruvchi san'at asaridir. Kiyim loyihalash (dizayn) jarayoni murakkab ijodiy bosqich bo'lib, unda texnik hisob-kitoblar badiiy g'oyalar bilan uyg'unlashadi.

Nizomiy nomidagi O'zMPU kabi pedagogika oliygohlarida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarini tayyorlashda ularning badiiy-estetik didini shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Zero, o'qituvchi o'zi yuksak didga ega bo'lmasdan turib, kelajakda o'quvchilarga go'zallik qonuniyatlarini o'rgata olmaydi.

ESTETIK DID TUSHUNCHASI VA UNING DIZAYNDAGI O'RNI

Estetik did — bu voqelikdagi go'zallikni idrok etish, baholash va uni ijodiy faoliyatda aks ettirish qobiliyatidir. Kiyim loyihalashda estetik did quyidagi elementlarda namoyon bo'ladi:

Chiziqlar nafosati: Kiyim siluetining inson qomatiga mosligi.

Ranglar madaniyati: Ranglarning o'zaro uyg'unligi va inson psixologiyasiga ta'siri.

Bezak va konstruksiya mutanosibliği: Kiyimdagi ortiqcha detallardan qochish va uyg'unlikka erishish.

LOYIHALASH JARAYONIDA DIDNI SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI:

Kuzatuvchanlikni rivojlantirish: O'quvchilarda didni shakllantirish tabiatdagi, me'morchilikdagi va tasviriy san'atdagi go'zallikni ko'ra bilishdan boshlanadi. Darslarda "*tabiatdan nusxa ko'chirish*" o'rniga, tabiat elementlarini kiyimga "*stilizatsiya*" qilish o'rgatiladi.

Muzeylar va ko'rgazmalar bilan ishlash: O'zbek xalq amaliy san'ati namunalari, milliy matolar (atlas, adras) va zargarlik buyumlarini o'rganish o'quvchilarda milliy-estetik didni shakllantiradi. Milliy an'analarni zamonaviy moda bilan uyg'unlashtirish (etno-dizayn) eng yuqori did ko'rsatkichidir.

Kompozitsiya qonuniyatlarini o'zlashtirish

Did — bu tartib demakdir. O'quvchi kiyim loyihasini yaratayotganda markaz (aksent), simmetriya, asimmetriya va ritm kabi tushunchalarni ongli ravishda qo'llashi kerak.

PEDAGOGIK METODLAR VA VOSITALAR:

O'quvchilarda badiiy didni shakllantirishda quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

Solishtirma tahlil metodi: Ikkita xil kiyim modelini (biri did bilan yaratilgan, ikkinchisi didsiz) tahlil qilish orqali o'quvchilarda farqlash qobiliyatini oshirish.

Ijodiy seminarlar: Ma'lum bir asar (masalan, musiqiy asar yoki rasm) ta'sirida kiyim eskizini yaratish.

"Kiyimda minimalizm" tamoyili: "*Kamroq narsa — ko'proq ma'no beradi*" qoidasi asosida ortiqcha bezaklardan voz kechishni o'rgatish.

AMALIY AHAMIYATI

Badiiy-estetik didi shakllangan talaba: Bozor talabiga mos, lekin ommaviy "*didsizlik*"dan yiroq kiyimlar yaratadi;

Mato va shaklni tanlashda xatoga yo'l qo'ymaydi;

Inson qomatidagi kamchiliklarni kiyim orqali yashirib, go'zallikni bo'rttirib ko'rsata oladi.

Kiyim loyihalash jarayonida badiiy-estetik didni shakllantirish uzoq davom etadigan pedagogik jarayondir. Bu jarayon talabadan nafaqat tikish-biqishni o'rganishni, balki doimiy ravishda badiiy mutolaa, san'at tahlili va ijodiy izlanishda bo'lishni talab etadi.

Nizomiy nomidagi O'zMPU talabalari ushbu ko'nikmalarni egallash orqali kelajakda yosh avlodga go'zallik dunyosini ochib beruvchi yetuk mutaxassis bo'lib yetishadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **Bulatov S.S.** *"O'zbek xalq amaliy bezak san'ati"*. Toshkent, 1991.
2. **G'ulomov Q.M.** *"Amaliy san'at"*. Toshkent, 2007.
3. **Itten J.** *"Rang san'ati"*. (Rus tilidan tarjima).
4. **Umarova G.A.** *"Dizayn asoslari"*. O'quv qo'llanma, 2019.
5. **Sodikov M.** *"Estetika asoslari"*. Ma'ruzalar matni, 2020.